

Yours faithfully

16.02.2017- 18.02.2017 / 8.00 μμ και 19.02.2017 / 6.30 μμ

Centre Communautaire Joli Bois / 100 Avenue du Haras / 1150 Bruxelles

Σκηνοθεσία - Τάσος Νυχάς
Σκηνικά - Ελένη Ανδρεάδου
Κοστούμια - COSTHEA/Christian Guilmin
Μουσική - Μάνος Νυχάς
Videoart - Nyx Clips

Πάππος Αλέξανδρος, Γιάννης Αμντιός, Ελένη Ανδριάνου, Έλενα Αντωνοπούλου, Σωτήρης Γιάκος,
Νίκος Δασκαλάκης, Δημήτρης Γεωργιάδης, Βασίλης Γεωργιάδης, Γεώργιος Γρηγόριος, Αργυρώ Καλλιάνη, Αλέξανδρος Καραγιάννης,
Βασίλης Καραγιάννης, Μαρίνα Κολύβα, Άννα Κωνσταντίνου, Ιωάννης Μανιάνης, Πάνος Μοσχάκης,
Ανθή Μοσχάκη, Φωτεινή Νεοζή, Θόδωρος Ντελντινέλι, Τάσος Νυχάς, Άννα Παπαγιάννη,
Μαρίνα Παπαλάου, Βενετία Παπαγιάννη, Μαρία Πάσιου, Πέτρος Πηλιός, Τάσος Πιλάς, Εφη Ρεπούση,
Μαρίλητα Σαββίδη, Κίμων Στεφανίδης, Ανδρέας Στεφανίδης, Γιώργος Στρατηγόπουλος,
Νίκος Σωτηρίου, Έλενα Τσιάνη, Άλκα Φαφίδη

ΔΥΟ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Αυτό είναι το τέταρτο έργο του Ιάκωβου Καμπανέλλη -του «Πατριάρχη της νεοελληνικής δραματουργίας» όπως αποκαλείται από θεατρολόγους και άλλους ανθρώπους του θεάτρου - που ανεβάζει η Ομάδα μας στην τριανταπεντάχρονη πορεία της, μετά τα «Τέσσερα πόδια του Τραπεζίου» το 1991, το «Ο μπαμπάς ο πόλεμος» το 1998 και το «Μιά συνάντηση κάπου αλλού» το 2010.

Η μεγάλη αξία του Ιάκωβου Καμπανέλλη ως συγγραφέα που χάραξε καινούργιους δρόμους στο μεταπολεμικό ελληνικό θέατρο έχει αναλυθεί και μελετηθεί διεξοδικά από τους ειδικούς. Δεν ήταν όμως μόνο η αξία του που μας ώθησε να ανεβάσουμε το έργο του «Μια Κωμωδία». Ήταν κυρίως ο προφητικός χαρακτήρας του έργου σχετικά με τα δεινά που θα σημάδευαν την Ελλάδα της κρίσης των τελευταίων ετών.

Πράγματι, γραμμένο σε ανύποπτο χρόνο, τη διετία 1995-1997, και πρωτοπαιγμένο το 2002 δίνει την εντύπωση πως ο Καμπανέλλης με το βαθύ πολιτικό του ένστικτο, διάχυντο σε όλα τα έργα του, αποτύπωσε με κωμικό και συνάμα τραγικό τρόπο την εξέλιξη της ανθηρής τότε οικονομικής και κοινωνικής ζωής στην Ελλάδα, αλλά και περιέγραψε μεστά και πειστικά τους λόγους που θα οδηγούσαν στην κρίση, όπως αναφερόμαστε σε άλλο σημείωμα στο Πρόγραμμα αυτό.

Σε κάθε περίπτωση όμως, η Ομάδα μας, σε πλήρη σύνθεση, τόσο με ορισμένα από το ιδρυτικά μέλη του 1984 όσο και με νέα μέλη που πρωτοεμφανίζονται στο ερασιτεχνικό θέατρο, διασκέδασε αφάνταστα στις πρόβες ξετυλίζοντας τις σκηνές της κωμωδίας αυτής του Καμπανέλλη και απολαμβάνοντας σε κάθε διάλογο και σε κάθε γραμμή τον έξυπνο και εκφραστικό του λόγο. Ήταν για μας και μια ευκαιρία εκτόνωσης μετά από μια κουραστική ημέρα στη δουλειά και την πεζή καθημερινότητα. Ταυτόχρονα η μορφή του έργου - Μουσική Κωμωδία- πρόσθεσε και μια μουσική απόχρωση στην όλη μας προσπάθεια κάνοντας τη διασκέδαση μας ακόμη μεγαλύτερη.

Ελπίζουμε η τόσο ευχάριστη προσωπική μας εμπειρία κατά την προετοιμασία του έργου να αντικατοπτριστεί και στην παράσταση που μοιράζεστε μαζί μας.

Καλή διασκέδαση και σε σας.

Η ομάδα

ΙΑΚΩΒΟΣ ΚΑΜΠΑΝΕΛΛΗΣ

Ο Ιάκωβος Καμπανέλλης γεννήθηκε στη Νάξο στις 2 Δεκεμβρίου 1921 και ήταν το πέμπτο από τα εννέα παιδιά του Στέφανου Καμπανέλλη, εμπειρικού φαρμακοποιού, και της Αικατερίνης Λάσκαρη. Ο πατέρας του καταγόταν από την Χίο, ενώ η μητέρα του προερχόταν από παλιά αρχοντική οικογένεια της Κωνσταντινούπολης.

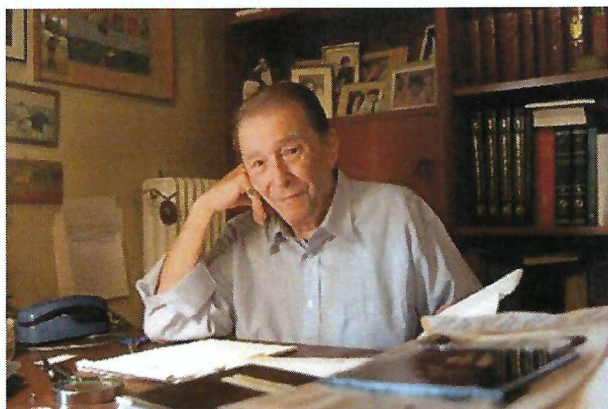
Ήδη από μαθητής στο δημοτικό σχολείο ο μικρός Ιάκωβος διακρίνεται για την κλίση του στη λογοτεχνία. Μετά τις δύο πρώτες τάξεις του Γυμνασίου, όπου έχει συμμαθητή τον Μανόλη Γλέζο, έντονα βιοποριστικά προβλήματα αναγκάζουν την οικογένεια να μεταφερθεί στην Αθήνα. Εγκαθίστανται στο Μεταξουργείο. Όπως όλα τα αδέρφια του, έτσι και ο ίδιος, την ημέρα εργάζεται και το βράδυ σπουδάζει σχεδιαστής τεχνικού σχεδίου στη νυχτερινή Σιβιτανίδειο Σχολή.

Την ίδια εποχή, γνωρίζεται με συνομηλίκους του που έχουν παρόμοιες λογοτεχνικές ανησυχίες όπως οι: Τάσος Λειβαδίτης, Κώστας και Αλέξανδρος Κοτζιάς, Δημ. Χριστοδούλου και Ρένος Αποστολίδης. Παράλληλα, εμπλουτίζει τις γνώσεις του με αναγνώσεις βιβλίων, κυρίως λογοτεχνίας και ιστορίας, που του αποκαλύπτουν την ανθρώπινη περιπέτεια αλλά και τα μυστικά της γραφής.

Με το ξέσπασμα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, σχεδιάζει μαζί μ' ένα φίλο του να καταφύγουν στη Μέση Ανατολή. Επειδή η απόπειρα τελικά αποτυγχάνει αποφασίζουν να περάσουν στην Ελβετία μέσω Αυστρίας. Όταν όμως φτάνουν στην Βιέννη, ο φίλος του αποφασίζει να επιστρέψει στην Ελλάδα, ενώ ο Καμπανέλλης συνεχίζει μόνος του. Συλλαμβάνεται στο Ίνσμπρουκ, μεταφέρεται στην Βιέννη για ανάκριση και καταλήγει στο στρατόπεδο συγκεντρώσεως και εξοντώσεως του Μαουτχάουζεν.

Εκεί θα παραμείνει ως τις 5 Μαΐου 1945, όταν το στρατόπεδο απελευθερώθηκε από τον αμερικανικό στρατό. Οι συγκρατούμενοί του, χίλιοι εκατό Έλληνες, τον εκλέγουν αντιπρόσωπο τους στη Διεθνή επιτροπή που φροντίζει για την ανάρρωση και την επιστροφή τους στην Ελλάδα.

Στην Αθήνα, που έχει απελευθερωθεί από τον γερμανικό ζυγό αλλά μαστίζεται από έντονες πολιτικές αναταραχές, μια παράσταση που βλέπει τυχαία στο Θέατρο Τέχνης, τον μαγεύει και τον οδηγεί να στραφεί στο θέατρο. Στερούμενος όμως των τυπικών προσόντων (απολυτήριο γυμνασίου), δεν μπορεί να φοιτήσει ως ηθοποιός στις δραματικές σχολές και αφιερώνεται στη συγγραφή θεατρικών έργων.

Πρώτο του έργο το: «*Άνθρωποι και ημέρες*» (1945), που παραμένει ανέκδοτο. Με το «*Χορός πάνω στα στάχτρα*» (1950), που ανεβαίνει από το Θίασο Αδαμ. Λεμού, εγκαινιάζει τη μακριά του πορεία στη νεοελληνική σκηνή.

Ακολουθούν: «*Ο κρυφός ήλιος*», «*Ο μπαμπάς ο πόλεμος*», «*Οδυσσέα γύρισε σπίτι*», και τα μονόπρακτα: «*Η οδός*», «*Ο γορίλας και η ορτανσία*» κ. ά., που θα παιχτούν πολύ αργότερα.

Η γνωριμία του με την τότε νεοεμφανιζόμενη ηθοποιό, Μελίνα Μερκούρη, του εμπνέει το θεατρικό «*Η Στέλλα με τα κόκκινα γάντια*». Η πετυχημένη μεταφορά του στον κινηματογράφο από τον Μιχ. Κακογιάννη ματαιώνει την προγραμματισμένη παράσταση. Η προβολή της ταινίας «*Στέλλα*» σε ξένα φεστιβάλ κινηματογράφου επιβάλλει αμέσως τους συντελεστές της διεθνώς. Ακολουθεί η συνεργασία του με τον Ν. Κούνδουρο στο σενάριο «*Ο δράκος*» (1955), που θεωρείται ταινία-σταθμός στην ιστορία του νεοελληνικού κινηματογράφου και της παγκόσμιας ταινιοθήκης.

Η αναγνώριση ως θεατρικού συγγραφέα έρχεται με το έργο «*Έβδομη μέρα της Δημιουργίας*» (1956), που ανεβαίνει σε σκηνοθεσία Κ. Μιχαηλίδη στο Εθνικό Θέατρο και αγκαλιάζεται από κοινό και κριτικούς.

Το μονόπρακτο «*Αυτός και το πανταλόνι του*» (1957), που παίχτηκε με τρία άλλα, ξένων συγγραφέων σ' ένα ρεσιτάλ υποκριτικής του Β. Διαμαντόπουλου, καταδεικνύει ότι υπάρχουν νεοέλληνες θεατρικοί συγγραφείς ισότιμοι των ξένων. «*Η αυλή των θαυμάτων*» (1957), που ανεβαίνει σε σκηνοθεσία Κ. Κουν στο Θέατρο Τέχνης, με σκηνικά Γ. Τσαρούχη και μουσική Μ. Χατζιδάκι, μετά τη θερμή υποδοχή του από το κοινό, θεωρείται καλλιτεχνικό γεγονός και καθιερώνει τον Καμπανέλλη ως αναμορφωτή της νεοελληνικής δραματοποιίας. Η απήχηση της παράστασης οδηγεί στην ανανέωση της συνεργασίας του με τον Κουν και την επόμενη σεζόν.

Το έργο «*Η ηλικία της νύχτας*» (1959) ανεβαίνει σε σκηνοθεσία Κ. Κουν στο Θέατρο Τέχνης, χωρίς όμως την αναμενόμενη ανταπόκριση από το κοινό. Με την παράσταση «*Παραμύθι χωρίς όνομα*» (1959), βασισμένη στο ομώνυμο βιβλίο της Π. Δέλτα, που ο Καμπανέλλης γνώριζε από παιδί, πειραματίζεται σε νέους τρόπους έκφρασης. Η σκηνική αυτή αλληγορία, που ανεβαίνει από το θίασο του Β. Διαμαντόπουλου και της Μαρ. Αλκαίου, παρά τους εξαιρετικούς συντελεστές της και τη συμβολή του Μάνου Χατζιδάκι στη μουσική, δε γίνεται αποδεκτή και σύντομα κατεβαίνει.

Ωστόσο, τα έργα «*Η αυλή των θαυμάτων*» και «*Παραμύθι χωρίς όνομα*», θα αναδειχθούν στη συνέχεια στα δύο πιο αγαπητά και πολυπαιγμένα θεατρικά του.

Η αντιμετώπιση αυτών των έργων και το έντονο ασταθές πολιτικό κλίμα της ταραγμένης δεκαετίας του '60, προβληματίζει τον Καμπανέλλη που βρίσκεται σε μια κρίσιμη περίοδο καμπής και αναθεωρήσεων των εκφραστικών του μέσων. Αποφασίζει να επισκεφθεί το Λονδίνο, όπου θα μείνει (1960-1963) για να ενημερωθεί για τις νέες καλλιτεχνικές και θεατρικές τάσεις. Καρπός αυτής της εμπειρίας είναι το έργο «*Η γειτονιά των αγγέλων*» (1963), που ανεβαίνει μόλις έρχεται στην Ελλάδα από το θίασο Τζ. Καρέζη, με μουσική Μ. Θεοδωράκη, και παρουσιάζει ένα νέο σκηνικό λόγο εν είδει λαϊκής όπερας.

Η εμπειρία του στο ναζιστικό στρατόπεδο συγκέντρωσης που τον απασχολούσε πολλά χρόνια πριν, αποτυπώνεται στο χρονικό του «*Μαουτχάουζεν*». Μια μαρτυρία που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Θεμέλιο (1961), γίνεται

αμέσως εκδοτική επιτυχία και με τις συνεχείς επανεκδόσεις μέχρι σήμερα, αναδεικνύεται ως επίτευγμα της αντιπολεμικής λογοτεχνίας. Η απήχηση του βιβλίου παρακινεί τον Καμπανέλλη να γράψει, ανταποκρινόμενος σε πρόσκληση του Μ. Θεοδωράκη, τους στίχους των 4 τραγουδιών του ομώνυμου κύκλου, που ο συνθέτης παρουσιάζει στη συνέχεια με μεγάλη επιτυχία στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Η επιβολή της δικτατορίας στις 21 Απριλίου 1967, αναστέλλει την καλλιτεχνική δραστηριότητα της χώρας, και, όπως όλοι οι συγγραφείς, αποφασίζει και ο Καμπανέλλης να σιωπήσει. Διακόπτει τη σιωπή του με το έργο «*Αποικία των τιμωρημένων*» (1972), μια διασκευή σε θέατρο του διηγήματος του Κάφκα, που ανεβαίνει στην Πειραματική Σκηνή της Πόλης της Μαριέττας Ριάλδη, και τις επιθεωρήσεις: «*Το μεγάλο μας τσίρκο*» (1973), που ανεβάζει ο θίασος Καρέζη-Καζάκου, με μουσική Στ. Ξαρχάκου και εξελίσσεται σε αντιδικτατορική εκδήλωση, «*Το κουκί και το ρεβόθι*» (1974) και «*Ο εχθρός λαός*» (1975), που ανέβηκαν από τον ίδιο θίασο και ανήγαγαν τον Καμπανέλλη σε σύμβολο αντίστασης σε κάθε μορφή φασισμού.

Με το έργο «*Πρόσωπα για βιολί και ορχήστρα*» (1976), που διαρθρώνεται σε τέσσερα μονόπρακτα: «*Ο πιστός άνθρωπος*», «*Ο πανηγυρικός*», «*Ο άνθρωπος και το κάδρο*» και «*Η γυναίκα και το λάθος*», που ανέβηκαν σε σκηνοθεσία Κ. Κουν, ο Καμπανέλλης τελειοποιεί τη γραφή και το ύφος που είχε εγκαينιάσει με το μονόπρακτο «*Αυτός και το πανταλόνι του*».

Το 1978 ξεκινά η έκδοση των «*Απάντων*» του με τον τίτλο «*Θέατρο*», που κυκλοφορούν από τις εκδόσεις Κέδρος. Στη σειρά αυτή έχουν εκδοθεί οι 8 πρώτοι τόμοι (Α - Η) με δική του επιμέλεια, όπου το κείμενο συνοδεύουν φωτογραφικό υλικό και μικρό ανθολόγιο κριτικών των πρώτων παραστάσεων τους. Ο Κ. Κουν ανεβάζει «*Τα τέσσερα πόδια του τραπεζιού*» (1978) που παίζεται με επιτυχία στο Θέατρο Τέχνης. Το δρόμο προς τη σκηνή παίρνει και το έργο του «*Ο μπαμπάς ο πόλεμος*», έργο του 1952, που παίζεται σε σκηνοθεσία Γ. Λαζάνη στο Θέατρο Τέχνης το 1980.

Το 1981 του ανατίθεται η Διεύθυνση Ραδιοφωνίας της ΕΡΤ, όπου θα παραμείνει μέχρι το 1987, γεγονός που θα αναστείλει τις δραστηριότητες του στο θέατρο. Το 1987 μετατίθεται στην αντιπροεδρία της ΕΡΤ, θέση από την οποία αποχωρεί τον επόμενο χρόνο. Μετά από 8 χρόνια απουσίας ο Καμπανέλλης επιχειρεί δυναμική επιστροφή στη σκηνή με το έργο «*Ο Αόρατος θίασος*» (1989), που παίζεται σε σκηνοθεσία Γ. Μιχαηλίδη στο Εθνικό Θέατρο.

Ο προβληματισμός του για τις σύγχρονες σχέσεις στη φθίνουσα μικροαστική κοινωνία της εποχής και οι προκλήσεις τυχοδιωκτισμού και διαφθοράς εκφράζονται στο έργο «*Ο δρόμος περνά από μέσα*» (1991), που ανεβαίνει στο Πειραματικό Θέατρο της Πόλης της Μαριέττας Ριάλδη σε δική του σκηνοθεσία. Η σύγκρουση του ατόμου με την πραγματικότητα εντοπίζονται στα μονόπρακτα «*Ο Επικήδειος*» (1997) και «*Ο Πανηγυρικός*» (1972), που αν και γραμμένα παλαιότερα, τώρα αρχίζουν να ερμηνεύονται στη σκηνή. Με την τριλογία «*Ο Δείπνος*» - «*Γράμμα στον Ορέστη*, *Ο δείπνος, Πάροδος Θηβών*» (1993)- που ανεβαίνει σε δική του σκηνοθεσία στο Εθνικό Θέατρο, συνομιλεί με Έλληνες και ξένους συγγραφείς του παγκόσμιου θεάτρου που έγραψαν έργα βασισμένα σε θέματα και μορφές της αρχαίας τραγωδίας.

Διανοίγει από δω έναν νέο κύκλο έργων του, πειραματικού χαρακτήρα, που αποκαλεί «*σπουδές και αποπειρές*».

Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο εντάσσεται και το έργο «*Στη Χώρα Ίψεν*», όπου ο Καμπανέλλης δίνει μια νέα ερμηνεία του έργου του Ίψεν «*Βρυκόλακες*» και έχει θερμή υποδοχή στο Διεθνές Φεστιβάλ Ίψεν στο Όσλο. Τα επόμενα έργα: «*Η τελευταία πράξη*», «*Μια συνάντηση κάπου αλλού*», «*Μια Κωμωδία*», «*Οι δύσκολες νύχτες του κυρίου Θωμά*» διευρύνουν και συμπληρώνουν τη θεατρική του προσφορά. Είναι μια ενδελεχής μελέτη ηρώων, συνομηλίκων του συγγραφέα, με ανησυχίες και αγωνίες για τη φθορά του σώματος, συνδεδεμένες με υπαρξιακά ερωτήματα.

Ο Καμπανέλλης, εκτός από θεατρικός συγγραφέας, πεζογράφος και δοκιμιογράφος, υπήρξε και στιχουργός. Έγραψε τραγούδια, που η μελοποίησή τους με τη μουσική των Μ. Χατζιδάκι, Μ. Θεοδωράκη, Στ. Ξαρχάκου, συνέβαλαν στην εξέλιξη του νεοελληνικού τραγουδιού, έγιναν επιτυχίες και τραγουδιούνται μέχρι σήμερα.

Εξίσου γόνιμη ήταν και η συμβολή του στον νεοελληνικό κινηματογράφο ως σεναριογράφου (Ν. Κούνδουρου «*Ο Δράκος*» (1956), Γρ. Γρηγορίου «*Η αρπαγή της Περσεφόνης*» (1956), «*Το Αμαζάκι*» (1957) και τα «*Κορίτσια στον Ήλιο*» (1968)) αλλά ενίοτε και ως σκηνοθέτη σε δικές του ταινίες όπως «*Η Χιονάτη και τα εφτά γεροντοπαλικάρα*» (1960) και «*Το κανόνι και τ' αηδόνι*» (1968). Μεγάλο μέρος της δραστηριότητάς του αφιέρωσε επίσης στο Ραδιόφωνο με πλήθος εκπομπών ως συγγραφέας και παραγωγός, με πρωτότυπα θέματα ή διασκευές λογοτεχνικών - θεατρικών έργων.

Ως αρθρογράφος, δοκιμιογράφος και αφηγητής, συνεργάστηκε με τις εφημερίδες «*Ελευθερία*» (1963-1965), «*Ανένδοτος*» (1965-1966) και «*Τα Νέα*» (1975).

Το 1999 συνέβαλε στην κίνηση αποκέντρωσης της καλλιτεχνικής αγωγής, υποστηρίζοντας την ιδέα του Δημ. Παπαγιάννη και του Α. Μίχου, Δημάρχου Δήμου Αγίας Βαρβάρας, για την ίδρυση της πρώτης Δημοτικής Ανώτερης Σχολής Δραματικής Τέχνης.

Από το 2003 έως το 2007 διετέλεσε Πρόεδρος της Βουλής των Εφήβων, διαδεχόμενος τον Αντ. Σαμαράκη.

Για την όλη προσφορά του ως συγγραφέα αλλά και ως ευαισθητοποιημένου πολίτη, τιμήθηκε με πολλές διακρίσεις και αναγορεύθηκε επίτιμος δημότης πολλών πόλεων. Εκλέχτηκε επίτιμος διδάκτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Κύπρου (1996), της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών του ΑΠΘ (1999) και του τμήματος Θεατρικών Σπουδών της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών (1999). Εξελέγη παμψηφεί και αναγορεύθηκε Ακαδημαϊκός (1999), εγκαينιάζοντας την έδρα του Θεάτρου στην Ακαδημία Αθηνών. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας του απένειμε το παράσημο του Ανώτερου Ταξιάρχη του τάγματος του Φοίνικα.

Πέθανε στις 29 Μαρτίου 2011, λίγο μετά την εκδημία της γυναίκας του.

**‘Η ανάπτυξη ως ρεμούλα’, Κριτική για την
παράσταση «Μια Κωμωδία» του «Ανοιχτού Θεάτρου
από τον Κώστα Γεωργουσόπουλο
(εφημερίδα «Τα Νέα» 15 Ιουλίου 2002).**

Όλο το έργο του Ιάκωβου Καμπανέλλη προϋποθέτει την κοινωνική συνθήκη, μέσα στην οποία τα πρόσωπα της δράσης συγκρουόμενα αποκαλύπτουν τις δομές, εκθέτουν τους θεσμούς, εμμέσως σχολιάζουν την αποτελεσματικότητα των νόμων και, κυρίως «συζητούν» τον ηθικό κώδικα, που κυριαρχώντας κάθε φορά καθορίζει, κρίνει, καταδικάζει, ταπεινώνει ή αποθεώνει συμπεριφορές, υποταγές ή τα μεγάλα άχ!

Ο Καμπανέλλης, εκτός ίσως από το «Ίψενικό» του «Στη χώρα του Ίψεν», δεν κατέφυγε ως δραματουργός στις ασφάλειες αλλά και τις παγίδες του ψυχολογισμού. Οι χαρακτήρες του και οι τύποι του είναι προϊόντα κυρίως της κοινωνικής συνθήκης, θύματα ή θύτες της κυρίαρχης ιδεολογίας και στο βάθος ιστορικά υποκείμενα. Χωρίς την ιστορία, όχι βέβαια ως σωρεία γεγονότων ούτε σαν συμβαντολογία, το έργο του Καμπανέλλη δέν έχει νόημα. Χρειάζεται την ιστορική οθόνη, το πλαίσιο μιας σειράς ουσιαστών γεγονότων που καθορίζουν μια εποχή για να αναπτυχθεί και να εμφανίσει την παθολογία των ατόμων μέσα στην κοινωνική επιδημιολογία. Ο κίνδυνος μιας τέτοιας δραματουργίας έγκειται στην ελλοχεύουσα επικαιρότητα, στο εφήμερο κάποιων ιστορικών συμβάντων που χάνονται μέσα στη χρονική προοπτική και, βέβαια στα επισφαλή συμπεράσματα, όταν κρίνονται τα πράγματα εν θερμώ, κάτω από τη συναισθηματική φόρτιση, την ιδεολογική στάση, ακόμη και την ταξική συνείδηση που δεν λείπουν, ούτε πρέπει να λείπουν, από τον συγγραφέα αλλά και δεν πρέπει να του φορούν φάλαρα. «Το παραμύθι χωρίς όνομα», «Ο μπαμπάς ο πόλεμος», το «Οδυσσέα γύρισε σπίτι», «Το μεγάλο μας τσίρκο», «Το κουκί και το ρεβίθι», «Ο εχθρός λαός», η αποτυχημένη «Ασπασία», αλλά και η άλλη Ασπασία, το «Βίβα Ασπασία», ακόμη και τα μονόπρακτα του «Δείπνου» και τα «Πρόσωπα για βιολί και ορχήστρα» την ιστορία υποθέτουν, μέσα στην ιστορία ελίσσονται και την ιστορία ως επίσημη εκδοχή των πεπραγμένων της εξουσίας κριτικάρουν.

Αλλά, όσα και αν είναι τα μείζονα έργα του Καμπανέλλη, δεν έχουν εμφανώς ιστορική ή μυθολογική-συμβολική ρίζα. Είναι έργα πολιτικά (και το πολιτικό δεν μπορεί να νοηθεί ούτε εκτός Ιστορίας ούτε, βεβαίως, εντός συγκεκριμένων κοινωνικών συνθηκών). «Η αυλή των θαυμάτων», «τα τέσσερα πόδια του Τραπεζίου», «Ο δρόμος περνά από μέσα», «Μια συνάντηση κάπου αλλού», «Ο αόρατος θίασος» κ.ά., μπορεί να αναλύουν άλλοτε τα μικροαστικά, τα προλεταριακά ή τα μεγαλοαστικά διαπροσωπικά προβλήματα, όμως τα αίτια, οι αφορμές και οι βαθιές ρίζες των συγκρούσεων και οι τραυματικές καταστάσεις «φαίνονται» και εξηγούνται μόνο μέσα στο συγκεκριμένο κοινωνικοπολιτικό και οικονομικό περίγραμμα.

Ο Καμπανέλλης υπήρξε πάντα μια όρθια συνείδηση και κυρίως ένας συγγραφέας Πολίτης, με την αρχαία σημασία του όρου, ένας ενεργός, μετέχων στα κοινά, ένας τολμητής, που σηκώνοταν κάθε φορά ευθαρσώς μέσα στη φαντασιακή, έστω, Εκκλησία του Δήμου, έβαζε το κεφάλι του στον ντορβά και αναλάμβανε τη δημόσια ευθύνη. Έδειχνε τα ρήγματα, τα κακώς κείμενα, και κυρίως, το ολισθηρό μονοπάτι που οδηγούσε συχνά την «πόλη» στον γκρεμό.

Το ίδιο ακριβώς κάνει με το έργο του που πρόσφατα είδαμε στο Φεστιβάλ Αθηνών. «Μια κωμωδία» τιτλοφορείται και είναι μια σατιρική καίρια ματιά πάνω στις μεθόδους και στις στρατηγικές του νέου μοντέλου της καπιταλιστικής οικονομίας που φέρει τον ελκυστικό τίτλο «Ανάπτυξη». Ο Καμπανέλλης με ένα πράγματι ιδιοφυές εύρημα, επειδή ίσως δεν ήθελε να ξεφύγει από οικεία κακά (αλλιώς θα τοποθετούσε τη δράση του έργου του στις «αναπτυσσόμενες», τριτοκοσμικές αλλά, γιατί όχι, και στις βαλκανικές και στις πλησιέστερα πλέουσες προς την απληστία μετασοβιετικές), τοποθετεί τη δράση της σάτιράς του στον παρθένο αναπτυξιακό Άδη. Όταν καταργούνται τα σύνορα του Άδη με τον Πάνω Κόσμο, οι νεκροί πλημμυρίζουν το Νέο Κόσμο, όπως έγινε με τους μετανάστες στη Βόρεια Αμερική και την Αυστραλία, και αρχίζει εκεί να «αναπτύσσεται» όλο το νομοτελειακά καθορισμένο παιχνίδι του καπιταλισμού, με όλα τα γνωστά και εξαιρετέα μέσα και μεθόδους: ρεμούλα, εξαγορά, απάτη, αυθαιρεσία, καταστρατήγηση νόμων, έκλυση ηθών, δωροδοκίες, δωροληψίες, εκβιασμοί, χαφιεδισμός, τρομοκρατία, πολιτικαντισμός, πορνεία, υπερκατανάλωση, δημιουργία συνεχώς νέων αναγκών, τζίρος για τον τζίρο, τζόγος και γενικώς αμοραλισμός.

Το έργο αυτό, απαιτητικό λόγω πληθώρας προσώπων μια και διακινείται στη σκηνή μια ολόκληρη πόλη (εξουσία, αστυνομία, έμποροι, εργολάβοι, ρατέδες διανοούμενοι, πολιτικοί ηγετίσκοι, απατεώνες, λαθρέμποροι και όλα τα κουμάσια της αναπτυξιακής παραοικονομίας) χρειαζόταν τη δαπάνη μιας μεγάλης παραγωγής. Κι εφέτος η συγκυρία το επέτρεψε. Δεν θα συζητήσω εδώ την μιζέρια κάποιων συμπλεγμάτων της αγοράς, αν έπρεπε ή όχι να βρεί δρόμο προς τη σκηνή ένα έργο του μείζονος ζώντος Έλληνα δραματουργού. Όταν ξοδεύονται δισεκατομμύρια (και εκθειάζεται από τους ξεπεσμένους χάχες) για να δούμε τα ρετάλια μιας εκπεπωκίας ιδιοφυίας όπως ο Μπόμπ Γουίλσον, θα γκρινιάζουμε γιατί εβδομήντα Έλληνες καλλιτέχνες και άλλοι συντελεστές και τεχνικοί ανέλαβαν να στηρίξουν και να έχουν την τιμή να συνυπάρξουν σ' ένα έργο ενός σύγχρονου λογοτεχνικού και θεατρικού μύθου.

Έχει ελαττώματα, περιττές σκηνές, πιθανόν σκηνές φλύαρες. Έ! Και λοιπόν! Όλα τα έργα του Καμπανέλλη, και όλων των άλλων Ελλήνων αλλά και σύγχρονων ξένων συγγραφέων, έχουν ελαττώματα. Δεν έχουν ελαττώματα τα τελευταία έργα του Άρθουρ Μίλλερ, του Πίντερ, του Άλμπι; Γρίνιαξαν οι Αμερικανοί ή οι Άγγλοι που παίζονται στο Μπρόντγουεϊ και στο Εθνικό Θέατρο Αγγλίας όταν μάλιστα όπως εδώ άλλωστε, επιχορηγείται κάθε καρδιάς καρύδι να κάνει το ψώνιο του (και καλώς επιχορηγείται). Για σκεφτείτε να ανοίγουμε ως πολίτες το πορτοφόλι μας και να επιχορηγούμε θιάσους να παίζουν τα έργα της Σάρα Κέιν και άλλα κοπρόσιτα και νεκρόφιλα της αγγλικής παρακμής και να υπαινισσόμεθα πως κάποιοι, λέει χαρίζονται στον Καμπανέλλη. Ου! Να μου χαθείτε κοπρόσκυλα-πάλοι ποτέ τσανακογλύφτες πάσης εξουσίας, άλκιμοι χοντροτραφεείς.

Φωτογραφίες από τις πρόβες

Φωτογραφίες από τις πρόβες

Κορυφαία μορφή του μεταπολεμικού θεάτρου μας -τον έχουν αποκαλέσει «πατριάρχη» της νεοελληνικής δραματολογίας-, ο Ιάκωβος Καμπανέλλης έχει να καταθέσει έργο πλατύ και σπουδαίο, ενάσκηση μακρά σε ποικίλες φόρμες και θεματικές, μαζί δε και εκείνο το ξεχωριστό του χάρισμα, που του επιτρέπει να είναι ταυτόχρονα βαθύνους και απλός, ποιοτικός και προσίτος, διανοούμενος και λαϊκός.

Διανύοντας με άνεση την απόσταση από τη ρεαλιστική στη μυθολογική έμπνευση και από το δράμα στην κωμωδία, ο Ιάκωβος Καμπανέλλης ανατέμνει τις κοινωνικοπολιτικές δομές και τα ελληνικά τραύματα, ιχνηλατεί ιδεολογίες και συνειδήσεις, νοιάζεται για την ιστορική συνθήκη, αλλά και για το άτομο. Σε κάποια κείμενα πάλι ο προβληματισμός του καταλήγει υπαρξιακός με μεταφυσικές ενίοτε διαστάσεις, ενώ εξαιρετικά δημιουργικοί αποδεικνύονται οι διακειμενικοί ιστοί που υφαίνει, καθώς και ο μεταθεατρικός στοχασμός του.

Το έργο «Μία κωμωδία» μπορεί να μην ανήκει στα σημαντικότερα του συγγραφέα, συνδυάζει ωστόσο επινοητικά τη σατιρική πρόθεση και την ήπια κριτική με μια φωταγωγημένη θεώρηση του θανάτου, που δοκιμάζει να ξεορκίσει τον μετακόσμιο ζόφο εξανθρωπίζοντάς τον και αναπαριστώντας τον ως συνέχεια της επίγειας ελαφρότητας του είναι. Το αρχετυπικό μοτίβο του Κάτω Κόσμου, που ο Όμηρος, ο Λουκιανός και ο Αριστοφάνης στους «Βατράχους» του χειρίστηκαν με ποικίλους τρόπους -όπως άλλωστε και πολλοί νεότεροι συγγραφείς- επικαιροποιείται από τον Καμπανέλλη και συναρτάται με τη μανία αξιοποίησης του Άδη που καταλαμβάνει τους κατοίκους του, διαταράσσοντας οριστικά τη μακαριότητά τους. Ο οικοδομικός οργανισμός, η ανεξέλεγκτη τουριστικοποίηση, η διαφθορά, ο καταναλωτισμός, η δημαγωγία, η ελευθεριότητα, η κερδοσκοπία και όλα τα παρελκόμενα της οικονομικής ανάπτυξης, μετατοπισμένα στην υπερβατική σφαίρα -εκεί δηλαδή όπου είναι απολύτως περιττά- αποτυπώνουν μεγεθυμένη την παθογένεια του καπιταλισμού και μαζί το ξέφτισμα μιας ουτοπίας που μετατρέπεται σε δυστοπία. Παράλληλα με την παρωδιακή αντανάκλαση της εγκόσμιας ματαιότητας, η ονειρική ιλαρότητα του καμπανελλικού χωροχρόνου και η επιλογική νύξη «ήταν μια φαντασία κάπως πραγματική» αποκαλύπτουν πως ο τίτλος δεν περιέχει μόνο μια ταξινομητική ένδειξη, αλλά και μια λανθάνουσα ευχή: ας ήταν ο θάνατος ενύπνιο, φαντασία, κωμωδία, θέατρο, δηλαδή μετέικασμα.

Παρακολουθώντας την παράσταση της «Κωμωδίας» που σκηνοθέτησε για το ΚΘΒΕ ο Γιώργος Ρεμούνδος, ο θεατής αναρωτιέται αυθόρμητα ποια ακριβώς είναι η θέση του Καμπανέλλη στο πλαίσιο της σκηνοθετικής σύλληψης, ή μάλλον αν αυτό που εκτυλίσσεται επί σκηνής είναι Καμπανέλλης ή κάποιο λονδρέζικο μιούζικαλ, από εκείνα στα οποία το εκάστοτε κείμενο λειτουργεί απλώς ως πρόσχημα για ένα μουσικοχορευτικό υπερθέαμα.

Μειωμένη σημασία έχουν σε αυτές τις περιπτώσεις η πλοκή ή οι ποιότητες της γραφής, αφού ό,τι προέχει είναι να χαλαρώσουν οι σφιγμένες διαθέσεις, να ψυχαγωγηθεί ο θεατής ευφρόσυνα και ανώδυνα, να ταϊστούν οι αισθήσεις μέσα στη σπάταλη λάμψη της σκηνικής φαντασμαγορίας.

Αυτή η λογική μοιάζει να διέπει και την προσέγγιση του Ρεμούνδου -εφαρμογή της γραμμής που χάραξε με τις παραστάσεις του στο ΚΘΒΕ ο Γιάννης Ιορδανίδης- ταυτίζοντας την άποψη με την απλή ειδολογική μεταγραφή από τη σάτιρα στο μιούζικαλ. Όχι πως το έργο του Καμπανέλλη δεν εμπεριέχει κάποιες μήτρες θεαματικότητας (π.χ. πληθώρα ρόλων, τραγούδια), όμως το πλεονάζον glamour της όψης και η απόλυτη προτεραιότητα που δόθηκε στα χορογραφημένα νούμερα έναντι του διαλόγου παρόπλισε την παρωδία, κατέπνιξε το συγγραφικό χιούμορ, συρρίκνωσε τον λόγο και το -ανάλαφρο, πλην υπαρκτό- πολιτικό-οντολογικό του επιμύθιο. Έδειξε ακόμα η σκηνοθεσία να αγνοεί εκείνη την απροσδιόριστη πικρία που υποφώσκει στο θανατολογικό παίγνιο του Καμπανέλλη, καταλείποντας τη γενικότερη αίσθηση πως όσα περισσότερα πρόσθετε στην παράσταση, τόσα στερούσε από το κείμενο.

Στην ουσία, το αστραφτερό κέλυφος εξουδετέρωσε το περιεχόμενο και η δροσερή «Κωμωδία» μετατράπηκε σε show -προσεγμένο, αναντίρρητα-, θαμπώνοντας όμως μάλλον παρά διασκεδάζοντας τους θεατές. Σχεδιασμένα προς εντυπωσιασμόν βουλμικών βλεμμάτων έμοιαζαν και τα υπερβολικά πολλά και λουσάτα κοστούμια της Κλαιρ Μπρέισγουελ, ενώ ο Αντώνης Δαγκλίδης ήταν ίσως ο μόνος που βρέθηκε πλησιέστερα στα κειμενικά υπονοήματα: αποτύπωσε στη σκηνογραφία του την παγωμένη πολυτέλεια και το μελαγχολικό φέγγος του καμπανελλικού επέκεινα (βοήθησαν και οι φωτισμοί του Χρήστου Γιαλαβούζη), παίζοντας μάλιστα αργότερα, στην απεικόνιση του ανοικοδομημένου Άδη, και με την αισθητική των κόμικς. Ευφραντική και αλέγρα, η μουσική σύνθεση του Γιούρι Στούπελ λειτούργησε σαφώς υπέρ της παράστασης και τη στήριξε (ας σημειωθεί και η παρουσία ζωντανής ορχήστρας), την ίδια στιγμή που οι χορογραφίες του Χάρη Μανταφούνη δεν παρουσίαζαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Από τους ηθοποιούς, ο Άγγελος Παπαδημητρίου επινόησε έναν φινετσάτο ηγέτη Πλούτωνα, καλοπροαίρετο αν και ολίγον μπλαζέ κύριο του καλού (Κάτω) κόσμου, ο οποίος αρέσκεται ιδιαίτερα να χειρονομεί περιγραφικά. Ο Κώστας Χαλκιάς βρήκε τον τρόπο να είναι ένας συμπαθής αλητάκος Ερμής και συγχρόνως να σαρκάζει ανάλαφρα το προσώπιο του, ενώ η Σταυριάνα Πανδή (Περσεφόνη) και ο Νίκος Παναγιωτίδης (Διογένης) ξεχώρισαν, πρωτίστως, για τις τραγουδιστικές τους επιδόσεις. Πληθωρική στις σύντομες εμφανίσεις της η Θηρεσία Μανωλούδη (Κρωβύλη) και με ορατή σκηνική ευχέρεια ο Νίκος Καπέλιος (Φαίδρος) και ο Δημήτρης Διακοσάββας (Δίφυλος).

<https://makthes.gr/%CE%BA%CF%81%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B8%CE%B5%CE%AC%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%85-%CE%BC%CE%AF%CE%B1-%CE%BA%CF%89%CE%BC%CF%89%CE%B4%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B9-%CE%BA%CE%B1%CE%BC-5/>

Μια Κωμωδία Ιάκωβου Καμπανέλλη

Σκηνοθεσία/ Φωτισμοί:
Τάσος Νυχάς

Σκηνικά:
Ελένη Ανδρεάδου

Πρωτότυπη Μουσική
(σύνθεση-παραγωγή):
Μάνος Νυχάς

Κοστούμια:
Επιμέλεια: *η Ομάδα*
Κοστούμια εποχής: *COSTHEA*
Πρωτότυπα κοστούμια: *C.Guilmin*

Videoart:
Νυχ Clips

Χορογραφίες:
Έλενα Αντωνακοπούλου

Κίνηση:
Ελένη Ανδρεάδου

Μακιγιάζ:
Αγαβνή Μπαγδικιάν
Βάσω Μαυροειδή

Αφίσα:
Αναΐς Νικολιάν

Επιμέλεια Προγράμματος:
Η Ομάδα

Παίζουν:
(με αλφαβητική σειρά)

Γιώργος Αλεξάκης: *Θεοκλής*
Γιάννης Αμπαζής: *Ψυχή/Κέφαλος*
Ελένη Ανδρεάδου: *Κυρία/Τερσεφώνη*
Έλενα Αντωνακοπούλου: *Ψυχή*
Σωτήρης Γκέκας: *Ναύτης/Κάποιος/*
Σερβιτόρος/Νεκροφόρος
Τάκης Δασκαλέρος: *Φαίδρος*
Απόστολος Ιωακειμίδης: *Αντισθένης/*
Μικροπωλητής/Νεκροφόρος
Βαρβάρα Κάζιρα: *Κρωβύλη*
Αγγελική Καλλιάνου: *Τασούλα*
Λίτα Καλογεροπούλου: *Λιλή*
Αντώνης Καστρισιανάκης: *Διογένης*
Μαριάννα Κολυβά: *Ψυχή/Τσιγγάνα*
Άννα Κωνσταντάτου: *Δανάη*
Βασίλης Μαθιουδάκης: *Δίφυλος*
Πάνος Μιχαλέλης: *Αιακός*
Αναΐς Νικολιάν: *Ψυχή*
Φραγκίσκος Νικολιάν: *Ιωάννου*
Θόδωρος Ντελόπουλος: *Ναύτης/Νεκρός Β/*
Νεκροφόρος
Τάσος Νυχάς: *Μένιππος*
Άννα Παναγοπούλου: *Έρση*
Οδυσσεύς Πανόπουλος: *Χάρων*
Βενετία Παπασυμεών: *Τέρη*
Μαρία Πατακιά: *Μαρία*
Πέτρος Πιπιλής: *Τραπεζίτης/Νεκροφόρος*
Τάκης Πλέσσας: *Κέρβερος*
Έφη Ρούσση: *Ψυχή*
Νικολέττα Σακαλίδου: *Ψυχή*
Κίμων Σπανούδης: *Ψυχή/Μικροπωλητής/*
Νεκροφόρος/Νεκρός Α
Ανδρέας Στεμπίλης: *Ερμής*
Γιώργος Στρογγύλης: *Πλούτων*
Ηλίας Σωτήρχος: *Ηρακλής*
Έλενα Τασιούλα: *Κλαίρη*
Λίλα Φωτίδου: *Μαίρη*

Προηγούμενες παραστάσεις του έργου

Το έργο του Ιάκωβου Καμπανέλλη «Μια κωμωδία» γράφτηκε την διετία 1995-1997.

Παρουσιάστηκε για πρώτη φορά την Τρίτη 25 Ιουνίου του 2002 στο Ηρώδειο από το Ανοιχτό Θέατρο στο πλαίσιο της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας και στη συνέχεια στις 26 και 27. Σκηνοθεσία: Γιώργος Μιχαηλίδης, μουσική: Θόδωρος Αντωνίου, κοστούμια: Αγνή Ντούτση, σκηνικά: Κατερίνα Καμπανέλλη, χορογραφίες: Δόννη Μιχαηλίδου. Ηθοποιοί: Γιώργος Τσιτσόπουλος, Χρυσούλα Διαβάτη, Μίμης Χρυσομάλλης, Ιάκωβος Ψαρράς, Γιάννης Δεγαΐτης, Σπύρος Μπιμπίλας, Δημήτρης Γιαννόπουλος, Χρύσανθος Καγιάς, Χριστόφορος Σταμπόγλης, Δημήτρης Σιγαλός κ.ά. Στις 7 Ιουλίου παίχτηκε στο Θέατρο Γης της Θεσσαλονίκης και στις 11 Ιουλίου στο Βεάκειο του Πειραιά.

Το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος ανέβασε το έργο την περίοδο 2007-2008 σε σκηνοθεσία: Γ. Ρεμούνδου (Σκηνικά: Αντώνης Δαγκλίδης, Κοστούμια: Κλερ Μπρέισγουελ, Σύνθεση: Γιούρι Στούπελ, Χορογραφία: Χάρης Μανταφούνης, Φωτισμοί: Χρήστος Γιαλαβούζης, Μουσική διδασκαλία: Νίκος Βουδούρης). Πρώτη παρουσίαση στη Μονή Λαζαριστών - Σκηνή Σωκράτης Καραντινός, στις 16 Νοεμβρίου 2007. Δόθηκαν συνολικά 96 παραστάσεις με 12.114 θεατές.

Στη συνέχεια το έργο παρουσίασαν:

- η θεατρική ομάδα φοιτητών Ιατρικής Αθήνας σε σκηνοθεσία Σωτήρη Σεμερτζιάν από 23 Μαΐου 2013 έως 30 Μαΐου 2013 στο Θέατρο Πορεία, Πεδίο του Άρεως - Πλ. Βικτωρίας.
- η θεατρική ομάδα εθελοντών του Κέντρου Κοινωνικής Παρέμβασης Δήμου Ήλιδας, σε σκηνοθεσία Αλέξανδρου Μπουσδούκου, τον Νοέμβριο του 2013, στο Δημοτικό Σχολείο Ροβιάτας.
- το 3ο ΓΕΛ Καβάλας σε σκηνοθεσία-επιμέλεια της καθηγήτριας Μαρίας Παπαδοπούλου στο αμφιθέατρο της περιφερειακής ενότητας Καβάλας στις 12 και 13 Μαΐου 2015.
- το θεατρικό εργαστήρι Ληξουρίου της ΚΕΔΗΚΕ ανέβασε το έργο σε σκηνοθεσία Αναστασίας Θωμά τον Αύγουστο του 2016 στον Αύλειο χώρο ΞΕΝΙΑ στο Αργοστόλι.

Φωτογραφία από την πρώτη παράσταση στο Ηρώδειο στις 25 Ιουνίου του 2002 στα πλαίσια της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας.

Συνέντευξη του Ι. Καμπανέλλη στη Βασιλική Χρυσοστομίδου

(Εφημερίδα «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ», 03.04.2011)

Η «Κ» δημοσιεύει σήμερα μια συνέντευξη που δεν δημοσιεύθηκε όσο ο Ιάκωβος Καμπανέλλης ήταν εν ζωή - άφησε την τελευταία του πνοή την περασμένη Τρίτη 29 Μαρτίου, στα 89 του χρόνια. Με αυτήν την ανέκδοτη έως σήμερα συζήτηση, μια εξομολόγηση αυτοβιογραφική και χωρίς τετριμμένα λόγια, έχουμε την ευκαιρία να αποχαιρετίσουμε έναν σπουδαίο άνθρωπο, με έντονο και εξαιρετικά σημαντικό δημόσιο λόγο, έναν συγγραφέα που ανανέωσε το σύγχρονο ελληνικό θέατρο.

Σε εκείνη τη συνέντευξη, ο Ιάκωβος Καμπανέλλης είχε ξεκινήσει με αυτά τα λόγια: «Λάβετε υπόψη σας ότι είμαι... αρκετά γνωστός. Δεδομένου ότι τα γεγονότα της ζωής μας είναι μοναδικά, αναγκάζομαι να λέω τα ίδια και τα ίδια. Αν με ρωτήσετε, για παράδειγμα, «πώς σας ήρθε να βγείτε στο θέατρο;», θα χρειαστεί να πω κάτι χυλιοειπωμένο, που είναι γραμμένο παντού. Με συγχωρείτε αν σας δημιουργώ δυσκολίες, αλλά θα έχει βαρεθεί πια ο κόσμος να μας ακούει. Η αλήθεια είναι πως, όταν μου ζητούν μια συνέντευξη, λέω «ναι», όμως το κάνω από αδυναμία να αρνηθώ. Γι' αυτό, φροντίστε σας παρακαλώ, να μην επαναληφθώ».

- *Αν ανατρέξετε στην παιδική σας ηλικία, ποια στιγμιότυπα σας έρχονται πρώτα στο μυαλό;*

- Πάντα πηγαίνει ο νους μου στο αγαπημένο μας παιχνίδι: να φτιάχνουμε караβάκια. Το μέρος όπου μεγάλωσα, η Χώρα της Νάξου, είναι παραθαλάσσιο. Επειδή τότε δεν είχαμε ούτε καν μία μπάλα για ποδόσφαιρο, τα παιχνίδια μας ήταν πάντα με τη Φύση και πάντα τα φτιάχναμε μόνοι μας. Πηγαίναμε σε μια ακρογιαλιά - Ορώντα έλεγαν το μέρος. Ήταν η «αποθήκη» των υλικών μας εκεί. Χρησιμοποιούσαμε τα ξύλα που ξεβράζει η θάλασσα. Παίρναμε ένα κομμάτι σανίδι, το κόβαμε λίγο, το διορθώναμε. Ένα κομμάτι από τενεκεδοκούτι έμπαινε στην πρύμνη, για τιμόνι. Πανιά ήταν τα φτερά από τα κοράκια συνήθως, άλλες φορές από γλάρους. Έτοιμο το караβάκι μας. Το ρίχναμε στη θάλασσα και, ανάλογα με τον καιρό, πιστεύαμε ότι το έβρισκαν παιδιά από τη Μύκονο ή την Πάρο απέναντι. Αυτή είναι μια εικόνα που μου έρχεται πάντα στο μυαλό. Όπως και ένα άλλο παιχνίδι που κάναμε: πηγαίναμε σε ένα λόφο κοντά στη θάλασσα που ανέφερα πριν και σκάβαμε αυλάκια - κάτι λαγούμια, στενά μεν, αλλά με μεγάλο μήκος. Στη συνέχεια, τα σκεπάζαμε από πάνω με χώμα, φύλλα ή ό,τι άλλο βρίσκαμε. Ήταν για να κυκλοφορούν το χειμώνα, οι σαύρες και τα μυρμήγκια, χωρίς να βρέχονται. Αισθανόμασταν ότι κάνουμε κάτι σημαντικό έτσι - δεν ήταν μόνο για να περάσει η ώρα...

- *Γιατί ξεχωρίζετε τα συγκεκριμένα παιχνίδια;*

- Επειδή δίνουν μια προέκταση σ' αυτό που γίνεται: το караβάκι που δεν πλέει απλώς αλλά που το βλέπαμε να φεύγει, να πηγαίνει κάπου, που πιθανόν είχε κάποιον παραλήπτη. Ή τα αυλάκια για τα μυρμήγκια και τις σαύρες είχαν μια συνέχεια, μια χρήση. Ήταν, δηλαδή, παιχνίδια που δεν τελείωναν στο φτιάξιμό τους.

- *Ήσασταν μαθητής του δημοτικού και ο δάσκαλός σας πρόβλεψε ότι θα γίνετε συγγραφέας.*

Ακούγοντάς το, εσείς αντιδράσατε με κλάματα. Γιατί;

- Ήμουν στην τρίτη δημοτικού. Αγαπούσα πολύ τον δάσκαλό μου. Ήταν ένας ψηλός και εύρωστος άνδρας, ο οποίος όμως, είτε σου έλεγε μια καλή κουβέντα είτε σε μάλωνε, είχε τον ίδιο βαρύ τόνο στη φωνή του. Κι αν δεν καταλάβαινες ακριβώς τις λέξεις που χρησιμοποιούσε, παιδευόσουν να δεις αν σε έχει επαινέσει ή αν σε έχει επιπλήξει. Έχοντας διακρίνει στις εκθέσεις μου κάποια πράγματα που του άρεσαν, μου είπε με τον κατηγορηματικό τρόπο που περιέγραφα: «Εσύ θα γίνεις συγγραφέας». Εγώ δεν ήξερα τι σημαίνει αυτή η λέξη. Το μυαλό μου πήγε στο ότι θα γίνω «αχθοφόρος» ή «σκουπιδιάρης». Λέω «κάτι κακό» θα είναι κι έβαλα τα κλάματα...

- Πώς ξεκίνησε αυτή η «ιστορία αγάπης» για τα βιβλία;

- Εξωσχολικά βιβλία δεν είχαμε ως παιδιά - το πολύ πολύ να ξαναδιαβάσαμε το βιβλίο της Ιστορίας ή των Θρησκευτικών. Όταν ήμουν περίπου 11 ετών, κάποια οικογένεια με παιδιά - ακροσυγγενείς μας - ήρθε να παραθερίσει στη Νάξο και τα παιδιά κουβάλησαν ολόκληρη παιδική βιβλιοθήκη μαζί τους: Πηνελόπη Δέλτα, Ιούλιο Βερν, Διάπλαση των Παιδών... τέτοια. Δανείστηκα μερικά, μου χάρισαν και κάποια φεύγοντας. Τα τρία ή τέσσερα βιβλία που απέκτησα τότε ήταν θησαυρός!

- Να περάσουμε στην εμπειρία της Γερμανίας...

- Όχι στη Γερμανία. Σε ναζιστικό στρατόπεδο συγκεντρώσεως. Το οποίο ήταν γερμανικό.

- Θα περίμενε κανείς να έχετε υιοθετήσει μια εικόνα ματαιότητας των πραγμάτων, μια αίσθηση του πεπερασμένου της ανθρώπινης ύπαρξης. Ισχύει κάτι τέτοιο;

- Φυσικά υπάρχει η αίσθηση της ματαιότητας. Δεν ήταν μόνο ότι ήσουν αυτόπτης μάρτυρας ενός αδιανόητου εγκλήματος, αλλά ότι κάθε στιγμή εκεί μέσα ήσουν μελλοθάνατος. Βγαίνοντας, όχι μόνο ωριμάσαμε, αλλά και γεράσαμε πρόωρα. Δεν ήταν «στρατόπεδα συγκεντρώσεως» αλλά «εξοντώσεως»: τερατώδη εγκλήματα, που κάτω από διαφορετικές συνθήκες θα προϋπέθεταν αιώνες για να γίνουν, εδώ τα ζούσες «κονσομέ», συμπτυνωμένα.

- Η φαντασία λειτούργησε σαν σανίδα σωτηρίας στη διάρκεια της παραμονής σας εκεί;

- Η φαντασία πάντα βοηθάει. Έχοντας διαβάσει τόσα βιβλία, το μυαλό μου έβρισκε διεξόδους. Η νιότη μου ήταν το άλλο που με προστάτευε. Ήμουν μόνο 21-22 ετών. Όπως όλοι οι νέοι, που διανύουν μια περίοδο τυχοδιωκτισμού, με διέκρινε μια επιπολαιότητα, ονειρευόμουν ότι θα επιζήσω, θα κάνω ό,τι θέλω. Δεν ήμουν ένας 45άρης ή 50άρης, ο οποίος ένιωθε όμηρος της σκέψης για την οικογένειά του.

- Με ποιο τρόπο ανακαλύπτουμε τον εαυτό μας; Μόνο μέσα από τα βάσανα και τις αγωνίες;

- Δεν ξέρω αν υπάρχει απάντηση ή αν ανακαλύπτουμε τον εαυτό μας μόνο μέσα από τα έντονα πράγματα. Γιατί μπορεί μια παρατήρηση ψυχρή να αποκαλύψει πράγματα που δεν θα αποκάλυπτε ένα συναίσθημα - ένας πόνος ή μια τεράστια χαρά. Άλλωστε, υπάρχουν εγγυήσεις γι' αυτό; Εγώ αμφιβάλλω αν έχω βρει τον εαυτό μου...

- Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι ένας άνθρωπος μπορεί να επηρεάσει τη ροή των κοινωνικών πραγμάτων;

- Νομίζω ότι ο κάθε άνθρωπος μπορεί να την επηρεάσει. Να αλλάξει τον κόσμο, αποκλείεται. Σκεφθείτε ότι τόσοι, σπουδαίοι άνθρωποι πέρασαν από την ανθρωπότητα, αλλά ο κόσμος δεν άλλαξε. Μην έχουμε, όμως, πάντα στο μυαλό μας τον «μεγάλο ζωγράφο» ή τον «μεγάλο μουσικό». Ο κάθε άνθρωπος μπορεί να κάνει κάτι.

- Λένε πως η εξέλιξη έρχεται μέσα από την ανατροπή. Τι σημαίνει για σας ανατροπή;

- Η ιστορία προχωράει και κινείται με κάποιους δικούς της νόμους. Οι ανατροπές εντάσσονται σ' αυτήν τη διαδρομή. Το κακό είναι ότι, ενώ αυτές οι ανατροπές στο ιστορικό γίνεσθαι είναι γεμάτες ιδανικά και ρομαντισμό, αφού ολοκληρωθεί η ανατροπή, γίνεται καθεστώς κι αρχίζει η διαφθορά. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, ο Ναπολέων, ο οποίος μετά τη Γαλλική Επανάσταση, πήρε μόνος του το στέμμα από τα χέρια του αρχιεπισκόπου και το φόρεσε. Ακολούθησαν οι ναπολέοντειοι πόλεμοι, αιματοκυλίστηκε η Ευρώπη και εδραιώθηκε η θέση των βασιλιάδων, με αποτέλεσμα να μη σαλεύει ρουθούνι για την ελευθερία.

- Τι σημαίνει για σας Ελλάδα; Θα μου δώσετε μερικές λέξεις ή εικόνες αντιπροσωπευτικές;

- Τα παιχνίδια που ανέφερα, οι γονείς μου, η υπέροχη γλώσσα μας, η ομορφιά αυτού του τόπου που δυστυχώς καταστρέφεται, η καταπληκτική μυθολογία και η ιστορία της, πράγματα που αποτελούν και το ατομικό μου παρελθόν

- Καθώς μιλούσατε για τη γλώσσα, διέκρινα μια σπίθα στα μάτια σας...

- Ναι, καμαρώνω πάρα πολύ που είμαι Έλληνας. Και έχουμε μια μεγάλη περιουσία, την οποία δεν διαχειριζόμαστε καλά. Σκεφθείτε το εξής: πηγαίνεις στο τελευταίο χωριό της Ελλάδας και βλέπεις την αγράμματη κυρούλα, να πηγαίνει την Κυριακή στην εκκλησία, να ακούει τα Ευαγγέλια που γράφτηκαν τον πρώτο αιώνα μετά Χριστόν και να καταλαβαίνει. Πόσοι λαοί σ' αυτό τον πλανήτη έχουν το χάρισμα αυτής της κυρούλας; Λοιπόν, αυτή τη σπουδαία γλώσσα μιλάμε, αλλά δυστυχώς την αφήνουμε να κακοποιείται - είτε μέσα από τη λανθασμένη χρήση της, είτε μέσα από το περιορισμένο λεξιλόγιο, είτε ακόμη και χρησιμοποιώντας ξένες λέξεις στη θέση των ελληνικών. Είναι σαν να μην καμαρώνεις επειδή ο μπαμπάς σου ήταν κάποιος σπουδαίος άνθρωπος.

- Ποια η διαφορά ανάμεσα στον ηθοποιό και τον καλλιεργημένο ηθοποιό;

- Αν είναι καλός ηθοποιός, καμία. Όμως, το ταλέντο δεν τον καθιστά επαρκή. Πρέπει να διαβάξει, να μορφώνεται, να ενημερώνεται.

- Καλλιτέχνης ποιος είναι;

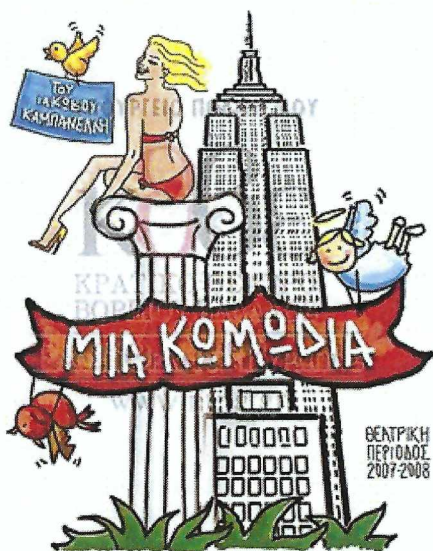
- Κάποτε, στη Νάξο, είχαμε πάει εκδρομή. Μπήκαμε σε ένα μιτάτο -μιτάτα είναι οι στάνες που φτιάχνουν και τυρί μέσα οι βοσκοί- και ζητήσαμε να πάρουμε τυρί. Ο βοσκός μάς έδωσε, προειδοποιώντας μας ότι «αυτό το τυρί δεν είναι πολύ καλό». Πιάνουμε την κουβέντα. Κλαίγοντας σχεδόν, μας εξομολογήθηκε το παράπονό του:

«Δεν μ' αφήνουν πια να κάνω το καλό τυρί!» - προφανώς για να τελειώνει πιο γρήγορα η δουλειά ή να βγαίνουν περισσότερα χρήματα. Μέγας καλλιτέχνης αυτός. Όπως καλλιτέχνης είναι ο τσαγκάρης που φτιάχνει τα «γαμπρικά» παπούτσια. Καλλιτέχνης είναι αυτός που επιδιώκει να κάνει το «ωραίο», το «καλύτερο». Και δεν χρειάζεται να τον αναζητούμε πάντα στις «φίρμες».

- Θεωρείτε ότι υπάρχει μια μαγική στιγμή, που γίνεται ένα κλικ και βγαίνει το ταλέντο;

- Με κλικ, όχι. Υπάρχει μια προδιάθεση, ακόμη και εν αγνοία του ίδιου του ατόμου. Έρχεται ο Καμπανέλλης από ένα στρατόπεδο συγκέντρωσης, μπαίνει σε ένα θέατρο και κατασυγκινείται, επειδή βλέπει κάτι ανθρώπους που ζουν το δραματάκι τους. Ανακάλυψα τότε τη δύναμη της τέχνης, τη δύναμη του μεγαλοφυούς θεατρικού ψεύδους. Υπήρχε όμως ένα υπόβαθρο: Είχα διαβάσει πολλή λογοτεχνία, ήξερα Ντοστογιέφσκι απ' έξω. Δεν μπήκα στα καλά καθούμενα σ' ένα θέατρο κι έγινε ό,τι έγινε.

ΚΡΑΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ

Η αφίσα του ΚΘΒΕ για το έργο «Μια κωμωδία»

Ο Άδης και οι θεματοφύλακες του

Ο Καμπανέλλης στο «Μια κωμωδία» με ευρηματικό τρόπο, τοποθετεί τη δράση στον Κάτω Κόσμο. Σύμφωνα με τις δοξασίες των Αρχαίων Ελλήνων ο κόσμος-Σύμπαν- χωρίζεται σε τρία επίπεδα: τον επίγειο, της θάλασσας και τον υπόγειο. Ο Δίας, «πατήρ θεών τε και ανθρώπων» έχει μέν την υπέρτατη εξουσία ως Θεός του ουρανού και της γής, αλλά συμμετέχει στην «ιερή Τριάδα» με τον Ποσειδώνα και τον Πλούτωνα, θεούς των άλλων δύο επιπέδων αντίστοιχα. Κατά την μυθολογία οι τρεις αυτές θεότητες ήταν αδέρφια, γιοί του Κρόνου και της Ρέας. Ο Κρόνος έχοντας εξοντώσει τον πατέρα του Ουρανό, (κόβοντας τα γεννητικά του όργανα και πετώντας τα στη σημερινή θαλάσσια περιοχή των Κυθήρων με την Κυθέρεια Αφροδίτη να αναδύεται έτσι από την ένωση της κομμένης σάρκας και του αφρού των κυμάτων) φοβούμενος την ίδια τύχη κατάπινε τα παιδιά του. Ο Δίας κατάφερε να τον ξεγελάσει με πονηριά, επανέφερε στη ζωή τα δύο του αδέρφια και κήρυξε τον πόλεμο στον πατέρα του Κρόνο και τους Τιτάνες που τον υποστήριζαν, έχοντας την βοήθεια των Κυκλώπων. Οι Κύκλωπες εφοδίασαν τα τρία αδέρφια με υπερόπλη-τον Δία με τον κεραυνό, τον Ποσειδώνα με την τρίαινα να αναδύει τα νερά της θάλασσας και τον Πλούτωνα με την κυνή ή κυνέα, ένα είδος κράνους ή σκούφιας από δέρμα σκύλου που όταν το φορούσε τον έκανε αόρατο, σύμβολο έτσι της βαθιάς νύχτας. Η ιδιότητα αυτή του Πλούτωνα του έδωσε και το άλλο του όνομα με το οποίο επίσης αναφέρεται, Αΐδης (αόρατος-στερητικό α και ιδείν), Άδης, Αΐδωνεύς, Αΐς ή Αΐδας κατά την δωρική διάλεκτο. Τα τρία αδέρφια κέρδισαν έτσι τον πόλεμο και με κλήρο μοίρασαν το Σύμπαν.

Τον Άδη, ως τόπο διαμονής των νεκρών η Ιλιάδα τον τοποθετεί στα βάθη της γής, σε τόπο καλυπτόμενο από πυκνό σκοτάδι. Ο Πλούτωνα έμενε πάντοτε στον υπόγειο κόσμο του δεχόμενος όλους τους νεκρούς, με τον Κέρβερο, το τρομαχτικό τρικέφαλο σκυλί με τη φιδίσια ουρά, ως φύλακα που δεν επιτρέπει σε κανέναν να επιστρέψει στον Επάνω Κόσμο. Μόνο ο Ηρακλής, εκτελώντας τον δωδέκατο άθλο του κατέβηκε στον Κάτω Κόσμο και επέστρεψε στον Επάνω με τον Κέρβερο για να τον παρουσιάσει στον Ευρυθέα. Τον Άδη οριοθετούν σε σχέση με τον Επάνω Κόσμο φοβεροί ποταμοί τα ονόματα των οποίων συμβολίζουν τις θλίψεις και τους στεναγμούς των ψυχών. Στον Όμηρο μνημονεύονται ο Αχέρων ποταμός (ποτάμι του «άχους», δηλαδή της στεναχώριας και της θλίψης, στην Θεσπρωτία) στον οποίο χύνονται ο Κωκυττός (ποταμός των κλαυθμών και των θρήνων), ο Πυριφλεγέθων («πύρινο» ποτάμι) και η πηγή Στυξ με το μαύρο νερό (ποτάμι του μίσους από το στύγω =μίσω), κόρη του Ωκεανού που κατονομάζεται και ο ίδιος ως μεγάλο ρεύμα του κάτω κόσμου στον Πλάτωνα (Φαίδων 112ε και 113γ). Πράγματι ως συνέπεια των πρώτων παρατηρήσεων ο Ωκεανός θεωρούνταν ένα τεράστιος κύκλος που δίχαζε την ουράνια σφαίρα στο υπεράνω της Γης ημισφαίριο και στο υπό την Γην ημισφαίριο γι' αυτό και ονομαζόταν επίσης «ορίζων». Πέραν δε του Ωκεανού, οι αρχαίοι πίστευαν ότι βρισκόταν ο ζοφερός Άδης. Αργότερα προστίθεται και ο ποταμός της Λήθης, που τα νερά του έφερναν τη λησμονιά του Επάνω Κόσμου. Ο Αχέρων κατέληγε στην Αχερουσία λίμνη, από την όχθη της οποίας ο πορθμέας Χάρων, τραχύς και σκυθρωπός, παραλάμβανε από τον ψυχοπομπό Ερμή τους νεκρούς για να τους μεταφέρει με πλοιάριο στην απέναντι όχθη της λίμνης και είσοδο του κάτω κόσμου, αντί ενός οβολού, τον οποίον έβαζαν οι συγγενείς στο στόμα ή το χέρι του νεκρού.

Στον Κάτω Κόσμο οι ψυχές δικάζονται από τον μεγάλο κριτή τον Πλούτωνα-Άδη και τους τρεις δίκαιους μυθικούς ηγεμόνες, τον Μίνωα της Κρήτης, τον Ραδάμανθυ, αδελφό του Μίνωα, και τον Αιακό, γιό του Δία και της νύμφης Αΐγινας, πρώτο βασιλιά της Αΐγινας και σύζυγο της Ενδηΐδας (κόρης του Χείρωνα ή του Σκίρωνα) πατέρα του Πηλέα και του Αϊάντα Τελαμώνια.

Ανάλογα με την κρίση τους οι δίκαιοι οδηγούνται στα Ηλύσια Πεδία ή στα νησιά των Μακάρον (το σύμπλεγμα των Αζορών και των Καναρίων νήσων τα οποία σήμερα θεωρούνται ότι αποτελούν ξεχωριστή βιογεωγραφική περιοχή την Μακαρονησιακή-Macaronesian).

Η Περσεφόνη, κόρη του Δία και της θεάς της Γεωργίας Δήμητρας, συνδέεται με τη μοναδική έξοδο του Πλούτωνα από το σκοτεινό του Βασίλειο με σκοπό να την απαγάγει θамπωμένος από την ομορφιά της, πράγμα που το κατάφερε με τη σύμφωνη γνώμη -αν όχι με την «εντολή»- του Δία που ήθελε να «τιμωρήσει» για κάποιο λόγο την μητέρα της. Ο Ομηρικός Ύμνος στη Δήμητρα είναι η σημαντικότερη πηγή μας: περιγράφει πώς συνέβη η αρπαγή στο Νύσιον πεδίο, όταν η Κόρη μάζευε άνθη σε ένα λιβάδι με συντροφιά "παρθένων", των Ωκεανίδων νυμφών, της Αθηνάς και της Άρτεμης. Και ενώ μάζευε ένα νάρκισσο (που έγινε έτσι και το ιερό άνθος του Άδη), άνοιξε η γη, ξεπήδησε ο Άδης με το άρμα του και την άρπαξε. Οι κραυγές για βοήθεια δεν ακούστηκαν από κανένα, εκτός από την Εκάτη και τον Ήλιο.

Η Δήμητρα έψαχνε μάταια την κόρη της, μέρα και νύχτα. Απ' τη λύπη της, η γη και οι καλλιέργειες άρχισαν να μαραζώνουν. Μετά από καιρό, ο Ήλιος λυπήθηκε τη θεά και της είπε πού βρισκόταν η κόρη της. Η Δήμητρα απαίτησε να επιστραφεί η Περσεφόνη, αλλιώς δεν θα άφηνε τη γη να ξανανθίσει. Ο Δίας, παρακινημένος απ' τις ικεσίες των ανθρώπων που πεινούσαν, διέταξε τον Πλούτωνα να ελευθερώσει την Περσεφόνη. Ο Θεός του Άδη δεν είχε άλλη επιλογή απ' το να υπακούσει, αλλά πρώτα έδωσε στην Περσεφόνη να φάει ένα ρόδι. Ο Πλούτωνα γνώριζε ότι αν η κοπέλα κατανάλωνε τροφή στον Κάτω Κόσμο, θα δενόταν μαζί του και δεν θα μπορούσε να φύγει. Η Περσεφόνη, έφαγε έξι σπόρια και επισφράγισε τη μοίρα της. Όταν το έμαθε η Δήμητρα, έγινε έξαλλη και για να την ηρεμήσει, ο Δίας πρότεινε ένα συμβιβασμό. Για κάθε σπόρο που έφαγε, η Περσεφόνη θα έμενε και ένα μήνα στον Άδη. Έτσι η κοπέλα θα περνούσε το μισό χρόνο δίπλα στην μητέρα της και τον άλλο μισό με τον Πλούτωνα. Η Δήμητρα αποδέχτηκε την απόφαση, αλλά δεν ξεπέρασε ποτέ το χαμό της κόρης της. Έκτοτε τους έξι μήνες που η Περσεφόνη βρισκόταν στον Άδη, η Δήμητρα πενθούσε και μαζί της πενθούσε και η φύση. Τα δέντρα έχαναν το φύλλωμά τους, οι καλλιέργειες ασθενούσαν και βαρύς χειμώνας έπεφτε στη γη. Όμως όταν η Περσεφόνη επέστρεφε στη μητέρα της, η χαρά της Δήμητρας πρασίνιζε τη γη και άνθιζε τα φυτά. Έτσι η Περσεφόνη φαίνεται να μοιράζει τη φροντίδα της ανάμεσα στον κόσμο των νεκρών και τον κόσμο των ζωντανών. Ακριβώς σ' αυτό το γεγονός στηρίζουν οι αρχαίοι Έλληνες την ύπαρξη και το διαχωρισμό των εποχών του έτους, πιστεύοντας ότι η ψυχική κατάσταση της θεάς Δήμητρας, θεάς της γονιμότητας γής και ανθρώπων, επηρέαζε την καρποφορία, την ευγονία και την ευτοκία.

Ο Άδης δεν είναι μόνο θεός που προκαλεί απόγνωση, τρόμο και φρίκη. Έχοντας το βασίλειό του μέσα στη γη, η οποία παράγει δημητριακούς και άλλους καρπούς, θεωρείται συγχρόνως και θεός της γεωργικής αφθονίας και μετονομάζεται και Πλούτων, παράγωγος της λέξης «πλούτος». Έτσι ο Άδης ως Πλούτων είναι θεός ευεργετικός.

Η συσχέτιση του Πλούτωνα με την ευφορία της Γής συμπεραίνεται κυρίως από το κυρίαρχο σύμβολό του στις διάφορες απεικονίσεις, το κέρα της Αμαλθείας. Στην τέχνη των αρχαίων, πολλοί θεοί εικονίζονταν να κρατούν το κέρα της Αμαλθείας. Η Αμάλθεια ήταν η τροφός του Δία στο Ιδαίο Άντρο, όπου τον είχε κρύψει η μητέρα του η Ρέα για να γλυτώσει από τον πατέρα του, Κρόνο, ο οποίος έτρωγε τα παιδιά του. Άλλοτε περιγράφεται ως νύμφη Υάδα και άλλοτε ως κατσίκι, από το κέρα της οποίας τρεφόταν ο Δίας με γάλα και μέλι. Το Κέρα της Αμαλθείας ήταν σύμβολο της αφθονίας, της πλησμονής των αγαθών και της ευημερίας του ανθρώπου. Αναφέρεται στο σπασμένο κέρατο της κατσίκας Αμαλθείας το οποίο μπορούσε να γεμίζει με οποιοδήποτε αγαθό επιθυμούσε ο κάτοχος του.

Ο επίκαιρος μα και προφητικός Καμπανέλλης

Το έργο «Μια κωμωδία» γράφτηκε τη διετία 1995-1997, την περίοδο δηλαδή που η Ελλάδα ετοιμαζόταν για το «θαύμα» των Ολυμπιακών αγώνων του 2004 και την είσοδό της στην Ευρωπαϊκή ελίτ του Ευρώ. Πολύ λίγοι μπορούσαν την εποχή εκείνη να προβλέψουν την κάθετη πτώση που ξεκίνησε το 2008 και έφερε τη χώρα στην τόσο δυσχερή θέση που όλοι βιώνουμε σήμερα. Ο Καμπανέλλης φαίνεται ότι είχε διαισθανθεί τη λαίλαπα που ερχόταν. Μέσα από τη δυνατή του σάτιρα σχετικά με τις γενεσιουργές αιτίες της κρίσης περιγράφει όλα τα στραβά και ανάποδα της Ελληνικής κοινωνίας.

Μετά από ειδική πρόσκληση του βασιλιά του Κάτω Κόσμου Πλούτωνα, νεοφερμένοι -νεοέλληνες- στο βασίλειό του φέρνουν μαζί τους τις -κακές- συνήθειές τους. Κυνηγούν με μανία τα 'πρώτης τάξεως' και 'λουξ' αγαθά, αναπτύσσουν λαθρεμπόριο, εγκαθιστούν πορνεία, εκβιάζουν, παρανομούν, πολιτικολογούν με λαϊκίστικα συνθήματα και πλαστικές σημαιούλες, καταστρέφουν το περιβάλλον, δημιουργούν οικονομικές φούσκες, επιβάλλουν άσκοπους διορισμούς και αργομισθίες στο δημόσιο, ενώ ταυτόχρονα το κλέβουν με υπερτιμολογήσεις και απάτες, ευτελίζουν τους θεσμούς, τυμβωρυχούν επάνω στην αρχαιότητα και την ιστορία του τόπου.

Ο Πλούτωνα στο τέλος δεν μπορεί πια να ανεχθεί άλλο τη διάλυση της φύσης, των ηθών, των θεσμών και των αρχών του Κάτω Κόσμου του οποίου είναι βασιλιάς. Δεν δέχεται πια άλλους από τον Επάνω Κόσμο αλλά και επιστρέφει όσους, κατεβαίνοντας στο δικό του Κόσμο, κατέστρεψαν την ησυχία και την τάξη του.

Η ανατρεπτική όσο και απρόσμενη αυτή «κάθαρση» δίνει τέλος στον ηθικό ξεπεσμό που φέρνουν οι «καλομαθημένοι» του Επάνω Κόσμου στον Κάτω, όπου 'δεν χρειάζονται τα βρωμερά χρήματα', 'κανείς δεν αγχώνεται για το μέλλον του, ουδείς νιώθει ανασφαλής, ουδείς χρωστά, ουδείς έχει λαμβάνειν και ουδείς αποταμίζει' γιατί απλούστατα περιουσία θεωρείται 'ο θησαυρός των προσωπικών αναμνήσεων' και κυριαρχεί παντού η ισότης που ξεκινά μάλιστα από το κοινό για όλους ύψος των κομίστρων: ένας μόνο οβολός.

Όσα φανταστικά περιγράφει ο Καμπανέλλης στην «Κωμωδία» του ως γεγονότα στον Κάτω Κόσμο, στην πραγματικότητα έγιναν, γίνονταν στον ελληνικό Επάνω Κόσμο όταν τα αποτύπωνε ο ίδιος στο χαρτί, ήδη τη διετία 1995-1997. «Στην "Κωμωδία" μου, είπε ο ίδιος με την ευκαιρία του πρώτου ανεβάσματος του έργου του στο Ηρώδειο το 2002, «ο "άλλος κόσμος" είναι αυτός εδώ ο κόσμος. Η σάτιρα και η διακωμώδηση που κάνω αφορά τις εδώ καταστάσεις. Το θέμα του θανάτου το αντιμετωπίζω με χιούμορ».

Δυστυχώς οι 'εδώ καταστάσεις' συνεχίστηκαν μέχρι την καταστροφή και ίσως να συνεχίζονται ακόμη.

Χωρίς χιούμορ.

33 Χρόνια Ελληνικό Θεατρικό Εργαστήρι

Τον Φεβρουάριο του 1984 ξεκίνησε η περιπέτεια του Ελληνικού Θεατρικού Εργαστηρίου στις Βρυξέλλες (Atelier Théâtral Grec, Bruxelles) που συνεχίζεται έως σήμερα. Τότε Έλληνες υπάλληλοι των κοινοτικών οργάνων ίδρυσαν μια θεατρική ομάδα όχι μόνο από αγάπη για το θέατρο αλλά και από ανάγκη για μια αμεσότερη κοινωνική σχέση απαραίτητη στις συνθήκες ζωής των Βρυξελλών τα πρώτα χρόνια μετά την ένταξη. Αν και αποτελείται, κυρίως, από Έλληνες υπαλλήλους των κοινοτικών οργάνων, η ομάδα είναι ανοιχτή σε οποιονδήποτε ενδιαφέρεται για το θέατρο. Άλλωστε δεν έχει καταστατικό, δεν έχει εκλεγμένα ούτε διορισμένα όργανα, δεν έχει οικονομική, πολιτική ή άλλη εξάρτηση. Ένας πυρήνας από το 1984 με πολλή προσωπική δουλειά και χωρίς καμιά εξωτερική ενίσχυση οικονομικής (προσπαθούμε να ισοσκελίζουμε τα έσοδα με τα έξοδα, χωρίς πάντα να το καταφέρνουμε) ή άλλης μορφής, με τη βοήθεια μόνο όσων συμμετέχουν κάθε φορά ενεργά καταφέρνει να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις μιας κατ'εξοχήν ερασιτεχνικής ομάδας που είναι αναγκασμένη να λειτουργεί με αρκετούς περιορισμούς.

Το πρώτο έργο ανέβηκε τον Ιούνιο του 1985, αφού χρειάστηκε κάποιος χρόνος για τις απαραίτητες διαδικασίες για τη σταθεροποίηση της Ομάδας και την επιλογή του κατάλληλου έργου. Το έργο αυτό ήταν ένα άπαιχτο έως τότε έργο του Γιώργου Σκούρτη, «*Η δίκη του Ορφέα και της Ευρυδίκης*» και ο συγγραφέας τίμησε με την παρουσία του την πρώτη αυτή ιστορική παράσταση. Από τότε η Ομάδα ανέβασε με τον αυθορμητισμό και τη δυναμική του ερασιτέχνη πολλά έργα του Ελληνικού ρεπερτορίου, από κλασικά όπως οι «*Εκκλησιάζουσες*» του Αριστοφάνη έως σύγχρονα έργα νέων δημιουργών, όπως των Παλούμπη, Ηλιόπουλου, Δήμου, Στάικου, Μαυρογεωργίου.

Ένα σημαντικό μέρος της δουλειάς της Ομάδας αποτέλεσε το θέατρο «και για παιδιά και με παιδιά». Πολλές γενεές παιδιών από 5 ετών έως 17 πέρασαν από τη σκηνή του θεάτρου από το 1996 έως το 2008 και γαλουχήθηκαν στα μυστικά της εξαιρετικής αυτής τέχνης πλουτίζοντας τον εαυτό τους, αλλά και διασκεδάζοντας το κοινό των Βρυξελλών.

Η ομάδα μας συμμετείχε μέχρι σήμερα σε τέσσερα διαγωνιστικά Φεστιβάλ Ερασιτεχνικού Θεάτρου:

- Με το έργο «*Νταλικά*» της Κωστούλας Μητροπούλου στο Θεατρικό Διαγωνισμό του Δήμου Ιθάκης, το Σεπτέμβριο του 1987 και διακρίθηκε με το βραβείο της «καλύτερης παράστασης πρωτόπαιχτου έργου» (δεύτερο από πλευράς σπουδαιότητας) και το βραβείο Β' Γυναικείου ρόλου.

- Με το έργο «*Ποιος ανακάλυψε την Αμερική;*» της Χρύσας Σπηλιώτη στο 30ό Πανελλήνιο Φεστιβάλ Ερασιτεχνικού Θεάτρου Καρδίτσας τον Μάρτιο του 2014 και διακρίθηκε με το βραβείο Β' Γυναικείου ρόλου (για δύο μέλη μας), το βραβείο Μουσικής Επένδυσης και έπαινο Σκηνοθεσίας.

- Με το έργο «*Καπνοκράτωρ*», του Ανδρέα Στάικου στο 5ο " Πανελλήνιο Φεστιβάλ Ερασιτεχνικού Θεάτρου Ιεράπετρας τον Οκτώβριο του 2015 και διακρίθηκε με το βραβείο Β' Γυναικείου ρόλου και έπαινο Α' Γυναικείου Ρόλου.

- Με το έργο «*Η κόμισσα της φάμπρικας*», των Α.Γιαλαμά-Δ.Πρετεντέρη, στο 32ό Πανελλήνιο Φεστιβάλ Ερασιτεχνικού Θεάτρου Καρδίτσας τον Μάρτιο του 2016 και διακρίθηκε με τα εξής βραβεία: Βραβείο Κοινού, βραβείο Α' Ανδρικού Ρόλου, βραβείο Β' Γυναικείου ρόλου, βραβείο Μουσικής Επιμέλειας και έπαινο ερμηνείας γυναικείου ρόλου. Η Ομάδα μας ήταν επίσης υποψήφια για το Βραβείο της Καλύτερης Παράστασης και το βραβείο Μουσικής Επιμέλειας.

Προηγούμενες παραστάσεις της ομάδας μας

- 1) *Η δίκη του Ορφέα και της Ευρυδίκης*, του Γ. Σκούρτη, σε σκηνοθεσία Ειρήνης Χαλκιά, Ιούνιος 1985, Βρυξέλλες
- 2) *Εσωτερικές Ειδήσεις*, του Μάριου Ποντίκα, σε σκηνοθεσία Γιάννη Γαβρά, Απρίλιος 1986, Βρυξέλλες και Ιούνιος 1986, Λουξεμβούργο
- 3) *Εκκλησιάζουσες*, του Αριστοφάνη, σε σκηνοθεσία Γιάννη Γαβρά, Ιανουάριος 1987, Βρυξέλλες
- 4) *Νταλικά*, της Κωστούλας Μητροπούλου, σε σκηνοθεσία Γιάννη Γαβρά, Σεπτέμβριος 1987, Ζάκυνθος και Οκτώβριος 1987, Βρυξέλλες
- 5) *Φασότα*, του Μποστ, σε σκηνοθεσία Θόδωρου Αρβανίτη και Αντώνη Δαγκλίδη, Δεκέμβριος 1989, Βρυξέλλες
- 6) *Τα τέσσερα πόδια του τραπεζιού*, του Ιάκωβου Καμπανέλλη, σε σκηνοθεσία Γιάννη Οικονομίδη, Νοέμβριος 1991, Βρυξέλλες
- 7) Τα μονόπρακτα: *Ο θάνατος του Περικλέους*, του Δ.Κορομηλά και *Αίτηση σε γάμο*, του Άντον Τσέχωφ, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Ιούνιος 1992, Βρυξέλλες
- 8) *Θεσμοφοριάζουσες*, του Αριστοφάνη, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Μάρτιος 1993, Βρυξέλλες
- 9) *Άντε Γεια*, του Θανάση Παπαγεωργίου, σε σκηνοθεσία Γιάννη Γαβρά, Απρίλιος 1994, Βρυξέλλες
- 10) *Ο τοπικός παράγων*, του Παναγιώτη Καγιά, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Δεκέμβριος 1994, Βρυξέλλες
- 11) *Μάνα, μητέρα, μαμά*, του Γιώργου Διαλεγμένου, σε σκηνοθεσία Γιάννη Γαβρά, Ιούνιος 1995, Βρυξέλλες
- 12) *Ματίας ο Πρώτος*, της Άλκης Ζέη, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Νοέμβριος 1995, Βρυξέλλες
- 13) *Το Ενυδρείο*, του Κώστα Μουρσελά, σε σκηνοθεσία Γιάννη Γαβρά, Ιούνιος 1996, Βρυξέλλες
- 14) *Ο κήπος με τα χελιδόνια*, του Μπάμπη Τσικληρόπουλου, σε σκηνοθεσία Γιάννη Γαβρά, Ιανουάριος 1997, Βρυξέλλες - Φεβρουάριος 1997, Λουξεμβούργο
- 15) *Ο Σιμιγδαλένιος*, του Αλέξανδρου Αδαμόπουλου, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Ιούνιος 1997, Βρυξέλλες
- 16) *Ο μπαμπάς ο πόλεμος*, του Ιάκωβου Καμπανέλλη, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Φεβρουάριος 1998, Βρυξέλλες
- 17) *Λόγω φάτσας*, του Γιώργου Διαλεγμένου, σε σκηνοθεσία Γιάννη Γαβρά, Φεβρουάριος 1999, Βρυξέλλες
- 18) *Αντζελίνα η Σταχτοπούτα*, της Κάρμεν Ρουγγέρη, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Μάρτιος 1999, Βρυξέλλες
- 19) *Χρυσοβεργαής και Ηλιοτάτη*, λαϊκό παραμύθι σε διασκευή και σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Μάρτιος 2000, Βρυξέλλες
- 20) *Μπαμπάδες με ρούμι*, των Ρέπα-Παπαθανασίου, σε σκηνοθεσία Γιάννη Γαβρά, Δεκέμβριος 2000, Βρυξέλλες, Ιανουάριος 2001, Λουξεμβούργο
- 21) *Η τύχη της Μαρούλας και ο Μπάμπας Λινάρδος*, του Δ.Κορομηλά, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Μάρτιος 2001, Βρυξέλλες
- 22) *Ο Μίδας έχει αυτιά γαϊδάρου*, του Μ.Κορρέ, σε σκηνοθεσία Βάσου Ανδρονίδη και σε συνεργασία με το Ελληνικό Θέατρο Βελγίου, Νοέμβριος 2001, Βρυξέλλες
- 23) *Εκκλησιάζουσες ... σαν παραμύθι*, του Αριστοφάνη σε διασκευή Κάρμεν Ρουγγέρη και σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Μάρτιος 2002, Βρυξέλλες
- 24) *Βαβυλωνία*, του Δημήτρη Βυζάντιου, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Νοέμβριος 2002, Βρυξέλλες
- 25) *Το Όνειρο του Δωδεκάμερου*, του Γεωργίου Θεοτοκά, σε διασκευή/ σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Μάρτιος 2003, Βρυξέλλες
- 26) *Το Λουμπάγκο*, του Μανόλη Κορρέ, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Νοέμβριος 2003, Βρυξέλλες
- 27) *Το κοβάρι των αλλόκοτων πραγμάτων*, της Μυρτώς Κοντοβά, σε διασκευή/ σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Μάρτιος 2004, Βρυξέλλες

- 28) **Η αρπαγή της Πριγκίπισσας Αιώρας**, του Πασχάλη Τσαρούχα, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Μάρτιος 2005, Βρυξέλλες
- 29) **Ο Γενικός Γραμματέας, του Ηλία Καπετανάκη**, σε σκηνοθεσία Γιάννη Γαβρά και σε συνεργασία με το Ελληνικό Θέατρο Βελγίου, Ιούνιος 2005, Βρυξέλλες
- 30) **Η Φεγγαρολούλουδη**, σε διασκευή από τις "1000 και μια νύχτες" και σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Μάρτιος 2006, Βρυξέλλες
- 31) **Τραγούδι για δύο**, της Νάνσυ Πασκάλ, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Μάρτιος 2007, Βρυξέλλες
- 32) **Ψόφιοι Κοριοί, Ο Φώντας, Το Υπόστεγο**, τρία μονόπρακτα του Μήτσου Ευθυμιάδη, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Ιούνιος 2007, Βρυξέλλες
- 33) **Όνειρο Καλοκαιρινής Νύχτας**, του Σαίξπηρ σε διασκευή Γιάννη Καλατζόπουλου και σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Απρίλιος 2008, Βρυξέλλες
- 34) **Το Πέναλτυ**, του Γιώργου Παλούμπη, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Φεβρουάριος 2009, Βρυξέλλες
- 35) **Ερωτόκριτος**, του Βιτσέντζου Κορνάρου, σε διασκευή και σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Μάρτιος 2009, Βρυξέλλες
- 36) **Μια συνάντηση κάπου αλλού**, του Ιάκωβου Καμπανέλλη, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Μάρτιος 2010, Βρυξέλλες
- 37) **Εχθροί εξ αίματος**, του Αρκά, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Δεκέμβριος 2010, Βρυξέλλες
- 38) **Ο Υπάλληλος**, του Μ. Χουρμούζη, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Απρίλιος 2011, Βρυξέλλες
- 39) **Desperados**, του Γιώργου Ηλιόπουλου, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Νοέμβριος 2011, Βρυξέλλες.
- 40) **Τα λουλούδια στην κυρία και Destiny**, μονόπρακτα του Άκη Δήμου, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Μάρτιος 2012, Βρυξέλλες
- 41) **Οι φοιτητές**, του Γ. Ξενοπούλου, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Νοέμβριος 2012, Βρυξέλλες,
- 42) **Φουσκοθαλασσιές**, του Δημήτρη Μπόγρη, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Οκτώβριος 2013, Βρυξέλλες
- 43) **Αζύριστα πιγούνια**, του Γιάννη Τσίρου Ιανουάριος 2014 Βρυξέλλες και **Ποιος ανακάλυψε την Αμερική** της Χρύσας Σπηλιώτη, Ιανουάριος 2014, Βρυξέλλες και Μάρτιος 2014, Καρδίτσα και Σοφάδες Καρδίτσας, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά.
- 44) **Μια τεράστια έκρηξη**, του Βασίλη Μαυρογεωργίου, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Οκτώβριος 2014, Βρυξέλλες
- 45) **Αλμυρός Ουρανός** του Άκη Δήμου Μάιος 2015, Βρυξέλλες και **Καπνοκράτωρ** του Ανδρέα Στάικου, Μάιος 2015, Βρυξέλλες και Οκτώβριος 2015 Ιεράπετρα, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά.
- 46) **Η κόμισσα της φάμπρικας** των Α.Γιαλαμά-Κ.Πρετεντέρη, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Δεκέμβριος 2015, Βρυξέλλες και Μάρτιος 2016 Μουζάκι Καρδίτσας και Καρδίτσα.
- 47) **Η ιστορία της αυτοθυσίας**, της Ομάδας του Skrow Theater, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Οκτώβριος 2016, Βρυξέλλες

Ευχαριστίες

Ευχαριστούμε τον πολυχώρο «ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ» και το «NEWSVILLE» για τη βοήθεια στην προώθηση της παράστασης.

Επικοινωνία :

Τάσος Νυχάς, τηλ. +32-2-725 05 62 (σπίτι) και +32-496 55 72 75 (κινητό)

e-mail: tasos.nychas@gmail.com